

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd Sprekend verleden

Pottenbakker

Zal Ik ulieden niet kunnen doen gelijk deze pottenbakker? (Jeremia 18: 6a)

De tekst boven deze meditatie brengt ons in de werkplaats van de pottenbakker. In opdracht van de Heere is de profeet Jeremia daarheen gegaan. Om een aardse pottenbakker aan het werk te zien. En om vervolgens de boodschap van de hemelse Pottenbakker te horen (vers 2).

Schepper

Het eerste wat Jeremia ziet, is dat de pottenbakker 'een werk maakte op de schijven' (vers 3). In gedachten zien we het voor ons: een pottenbakker achter een eenvoudig pottenbakkerswerktuig, dat bestaat uit twee schijven. Op de bovenste schijf maakt de pottenbakker zijn werkstuk. Op een wonderlijke en haast onnavolgbare manier schep- pen zijn handen vanuit een klomp leem een prachtig werkstuk. Ingespannen, met grote zorg en precisie ver- richt hij zijn werk.

In het tafereel dat Jeremia hier ziet, ligt een eerste predi- king: de prediking van God als Schepper. Daarvoor moe- ten we terug naar de eerste bladzijden van de Bijbel. We lezen daar hoe 'de HEERE God de mens geformeerd had uit het stof der aarde' (Genesis 2: 7). Nu heeft het woord 'formeren' in het Hebreeuws de betekenis van: boetseren als een pottenbakker. Letterlijk staat er dus, dat God de mens als een pottenbakker geboetseerd heeft. Dat geldt voor de eerste mens, maar ook voor zijn nakomelingen. We horen het de psalmdichter in Psalm 139 zingen: 'Gij hebt, wijl niets Uw oog weerhoudt, mijn ongevormde klomp beschouwd'.

De eerste boodschap vanuit het huis van de pottenbakker is duidelijk: Aan het begin van ons aller leven, ook dat van onze jonge mensen en zelfs dat van onze ongeboren kinderen, staat de grote Pottenbakker. Dat u op deze aarde bent, is niet toevallig. De grote Pottenbakker heeft u ge- formeerd. Hij wilde dat u zou leven. Als schepsel van Hem is uw leven van onschatbare waarde. En het kostbaarste is uw ziel!

Rechter

We keren terug naar het huis van de pottenbakker. Want Jeremia ziet nóg iets: 'En het vat dat hij maakte, werd ver- dorven' (vers 4). Nee, dat ligt niet aan de pottenbakker. Dat ligt aan het leem. Was het te droog, te korrelig? Zaten er steentjes in? In elk geval, de profeet ziet hoe plotseling, van het ene op het andere moment, de handen van de pottenbakker het werkstuk in elkaar drukken. Zodat het weer een klomp leem is. Een klomp leem, die spreekt van mislukking, ongeschiktheid, verdorvenheid.

Laat dat niet de aangrijpende werkelijkheid van de zonde zien? We zijn in Adam goed uit Gods scheppende hand voortgekomen. Maar we hebben Hem verlaten. En nu is ons bestaan verdorven. Ongeschikt. Geestelijk mislukt. Dat ligt niet aan de Pottenbakker, maar aan het leem. Aan ons. En daardoor rust van nature de toorn van God op

ons. 'In een ogenblik' – een uitdrukking die in Jeremia 18 verschillende keren gebruikt wordt – kan het moment daar zijn, dat God komt als de grote Rechter, met Zijn oordeel. En dat Hij het verdorven vat van ons leven in- eendrukt.

Dat brengt ons bij een tweede boodschap in het huis van de pottenbakker. Want de Heere zegt: 'Zal Ik ulieden niet kunnen doen gelijk deze pottenbakker?' Een dringende waarschuwing van de Rechter: 'In een ogenblik' kan God een voleinding met u maken. Dan is het eeuwigheid en staat u voor uw Rechter. Kunt u Hem ontmoeten?

Als de Heere zo waarschuwt, heeft Hij daarmee nooit de bedoeling, dat u door een verlammende angst bevangen wordt of in doffe berusting neerzit. Nee, de HEERE waar- schuwt in het lieflijk heden van de genade met de bedoe- ling u te roepen tot bekering. Zodat u op uw knieën zou komen met uw verdorven leven en uw verdorven hart. Zodat u ermee in de schuld zult komen voor Hem.

Herschepper

Waar de Heere een oudere of jongere tot bekering gaat brengen, zal zo iemand ontdekken, hoe onbekeerd hij is. Door armmakende genade zal de Heere laten zien, dat ik met al mijn pogingen en goede bedoelingen niet meer ben dan een verdorven vat – schuldig en nutteloos voor God. Bent u zo arm gemaakt?

Juist voor mensen die niets meer hebben dan verdorven- heid en ongeschiktheid voor God, ligt er namelijk zo'n kostbaar Evangelie in wat Jeremia tenslotte ziet: 'toen maakte hij daarvan weder een ander vat, gelijk als het recht was in de ogen des pottenbakkers te maken' (vers 4b). Uit de klomp leem die spreekt van verdorvenheid, maakt de pottenbakker een ander vat. Zoals het goed is in zijn ogen.

En dan zegt de Heere het: 'Zal Ik u niet kunnen doen gelijk deze pottenbakker?' Als uw leven zo verdorven is, zo mislukt-voor-God is? Kom, neem die vraag eens mee, vanuit het huis van de pottenbakker in uw binnenkamer. Zou de Heere het niet kunnen doen: uw verloren en ver- dorven bestaan vernieuwen? O zeker, daarvoor moet het verdorven leem gereinigd en gekneed en geslagen wor- den. Daarvoor moet de Pottenbakker het brengen op Zijn draaischijven. Hij werkt zoals het recht is in Zijn ogen. Maar Zijn handen vergissen zich niet. Kijkt u eens door het leem heen naar de handen van de Pottenbakker: Het zijn doorboorde handen. Die handen strekt Christus van- uit het huis van de pottenbakker nóg naar u uit: 'Zal Ik ulieden niet kunnen doen gelijk deze pottenbakker?'

Ds. A.J.T. Ruis

Achillespees

In de Griekse mythologie komen we het verhaal tegen van Achilles. Hij is de belangrijkste held uit de Trojaanse oorlog en de hoofdpersoon in het gedicht Ilias van de Griekse dichter Homerus. Achilles' moeder Thetis wilde haar zoon levenslang onkwetsbaar maken tegen aanvallen van de vijand en hield hem in een bron met betoverd water. Van toen af aan was Achilles onkwetsbaar voor zwaarden en pijlen. Behalve aan zijn hiel. Want daaraan had zijn moeder de kleine Achilles vastgehouden toen ze hem onder water hield. Op die ons welbekende Achillespees was hij heel kwetsbaar. En juist op die plaats werd hij op een dag getroffen door een vergiftigde pijl. Zijn hiel was zijn zwakke plek. En die werd zijn dood. Het is natuurlijk maar een verhaal, maar wel heel typerend. Want Simson had ook een zwakke plek. En daaraan zou hij ten onder gaan.

Richteren 16:4

En het geschiedde daarna, dat hij een vrouw lief kreeg aan de beek Sorek, welke naam was Delila.

Simson had een zwak voor vrouwen. Hij was makkelijk te verleiden. Salomo waarschuwt in Spreuken 7:27 tegen de zonde van hoererij: *'Haar huis zijn wegen des grafs, dalende naar de binnenkamers des doods.'* Hoewel Simson lang voor Salomo leefde, wist hij dat ook. Hij had het inmiddels al een paar keer ervaren. Eerst in de geschiedenis met die vrouw in Thimnath. Dat eindigde in de dood van haar en veel andere mensen. Daarna kwam Simson bij die hoer in Gaza. Toen probeerden de Gaziëten hem te doden. Door Gods genade ontsnapte hij toen. Maar Simson heeft er niets van geleerd. Misschien was hij voor een tijdje geschrokken. Maar uiteindelijk won zijn begeerte het toch weer. Simson was een aantal keren wonderlijk gered. Vele Filistijnen heeft hij gedood. Hij had de poorten van Gaza weggedragen. Gods genade had hem daartoe in staat gesteld. Hij was een kind van God en een knecht van God. Maar hij speelde ermee.

'En het geschiedde daarna...' Nadat hij op wonderlijke wijze ontsnapt was uit Gaza. Toen is Simson teruggegaan naar de streek waar hij geboren was. En daar woonde bij de beek Sorek een vrouw met de naam Delila. Haar naam betekent: 'de tedere' of 'de smachtende'. En als hij haar



ontmoet, ontwaakt zijn begeerte weer en hij krijgt een relatie met haar.

De Filistijnse vorsten horen er van en zij brengen een bezoek aan Delila. Ze beloven haar een enorm geldbedrag, omgerekend zo'n €50.000,-, als zij Simson het geheim van zijn grote kracht kan ontfutselen. En Delila gaat erop in. Ze zal Simson heel zoet en lief hebben bespeeld. Hij mocht geen argwaan krijgen. Ze heeft hem gepaaid en gestreeld, lekker eten gegeven, ze heeft hem naar bed gelokt en ze was mooier en liever dan ooit. En als Simson helemaal dronken is van haar liefde, dan vleit ze hem met zijn kracht en ze zegt: *Simson wat ben je toch sterk. Niemand kan jou verslaan. Hoe kom je toch aan die grote kracht?*

De val staat klaar. De strik is gespannen. En Simson voelt wel dat er iets niet in orde is. Maar in plaats van bij Delila weg te gaan, speelt hij het spelletje mee. Want als Simson zou vertellen dat hij een knecht is van de Allerhoogste, moet hij haar verlaten. Dat weet hij. Hij kan niet God dienen en tegelijkertijd met een Filistijnse naar bed gaan.

Simson wordt dus verleid. Niet alleen door Delila. Maar vooral door zichzelf. Door zijn eigen hartstocht. In de brief van Jakobus staat in hoofdstuk 1:14: *'Maar een iegelijk wordt verzocht, als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt.'* Het is dus Simsons eigen begeerte die hem steeds weer naar Delila brengt. Hoewel hij aanvoelt dat zij niet te vertrouwen is.

Jonge mensen, zien jullie ook dat jij zelf het probleem bent? Niet de wereldse muziek. Niet de wereldse mode. En ook niet de pornosites. Of de eredivisie voetbal. Niet je onkerkelijke vriend of vriendin. Niet de drank of de drugs. Maar jijzelf bent het probleem. Je hart. Dat trekt als een magneet de zonden aan. En de duivel weet dat. De wereld weet dat ook. Zij hebben de tactiek van Delila. Verwennen. Strelen. Liefkozen. In slaap sussen. Bij God vandaan trekken. Gods Woord verdraaien. Genot, plezier en rust beloven. Maar ze liegen. Want de wereld gaat voorbij. Delila gaat voorbij, en al haar begeerlijkheid. En wat blijft er over?

De tekst uit Jakobus 1 gaat verder: *'Daarna de begeerlijkheid, ontvangen hebbende, baart zonde; en de zonde voleindigd zijnde, baart den dood.'* Wordt wakker, jonge mensen, en hou je ogen open.

Ds. M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl



Titus wist wie als ambtsdrager voorgedragen en gekozen mocht worden. De ethische en theologische eisen zijn niet plaats- of tijdgebonden. De gegevens in de pastorale brieven van Paulus komen we tegen in de brief aan Titus en zo aan de gemeente. Een bijzondere uitspraak is het vasthouden aan het getrouwe Woord. Calvin zegt: Het betrouwbare Woord is de zuivere leer die uit de mond Gods is voortgekomen. De opziener moet daaraan vasthouden. Hij moet er niet alleen van op de hoogte zijn, maar hij dient er ook standvastig in te volharden. Sommigen zijn onbestendig, zij laten zich gemakkelijk tot allerlei soorten van leer overhalen. Anderen worden of door vrees gebroken of worden bij een andere gelegenheid bewogen om de verdediging der waarheid op te geven. Niets is gevaarlijker dan dat een herder niet standvastig staat in de leer waarvan hij de onoverwinnelijke verdediger had moeten zijn. Het voornaamste is dat een herder toegerust is met kennis van de gezonde leer. Onderzoek is vandaag dringend nodig. Ben ik een kenner, belijder, handhaver van de gezonde leer. Aldus Calvin. Wil ik vandaag ook zo bekend staan. En dat om 's Heeren wil, om het onfeilbare Woord van de drie-enige God. Zich één wetend met Gods dienaren. Uitgezonden in het begin door Jezus Christus op de eerste avond van Zijn opstandingsdag. Vanuit Joh. 20, via Hand. 2, gaat de lijn van hartelijke verbondenheid en inzet door heel de kerkgeschiedenis, ook door onze eigen kerkgeschiedenis heen. Van het begin tot nu toe. Levend bij het Paulinische Woord: Gedenkt uwer

Navolgers van Paulus

voorgangeren, die u het Woord Gods gesproken hebben en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling. Hebr. 13:7. Het verleden blijft spreken in het heden. Vandaar het kennen waar Judas op wijst. Het strijden voor het geloof dat eenmaal de heiligen is overgeleverd (Judas:3). In de kanttekening staat: Strijden voor het geloof, dat is strijden voor de zuivere leer van het Evangelie gelijk in 1 Tim. 4:1 staat om die te behouden en daarvan niet af te wijken. Hetwelk eenmaal is overgeleverd. Eenmaal dat is: de zuivere leer zal niet veranderd worden. Zij zal altijd blijven zoals zij eens van Christus en de apostelen geleerd is en zo is er het geloof in de zuivere leer van het Evangelie. Het belijden ervan en het strijden ervoor. Er is een eenheid tussen de kerk in het verleden en in het heden. Vandaar dat die eenheid in de tweede dienst duidelijk beleden wordt. Dit belijden is geen formaliteit of een traditioneel gebeuren, maar getuigt van een werkelijkheid. Ik gericht. Ik geloof. In de middagdienst worden de woorden van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof gehoord, openlijk beleden. Stilzwijgend wordt ook instemming betuigd. Te midden van alle verwarring, kanteling, zelfs verandering in het kerkelijk leven dient men stil te staan bij het belijden en bij wat beleden wordt. Namelijk ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof. Verwoord, beleden in de twaalf artikelen. Geformuleerd uit en zo naar het Woord des Heeren. Terecht is gezegd dat aangenomen kan worden dat de doopbediening het uitgangspunt is geweest. Van stukje tot stukje is rondom de Schriftuurlijke doopsformule het Apostolicum gevormd of liever gezegd als een schepping van de Heilige Geest tot stand gekomen. Een confessioneel wonder waarover wij ons niet genoeg verbazen en verblijden kunnen. Dat zijn geen overtrokken, maar ware, terechte woorden. Zeggen wij bijzonder

als ambtsdragers daar amen op? Ursinus zegt: De twaalf artikelen zijn de oudste belijdenis. Ze zijn de bron waaruit anderen hebben geput en vooral ze zijn gesteld in de woorden van de Schrift. Hoe meer nu de inhoud van de belijdenis voor ons spreekt en leeft, hoe meer kracht, steun en uitzicht zij biedt. Het 'ik geloof' is niet overtrokken, niet stoer, maar werkelijkheid en waarheid. Ik mag, ik kan geloven en zo wil ik belijden. Ik geloof in. Ook ter onderstreping van het 'ik geloof in' wil ik in de tweede dienst aanwezig zijn. Dit belijdt ook een predikant. Ook hij kan en wil de tweede dienst niet missen. De leerdienst. Honorend de bindende opdracht van de nationale synode van 's Gravenhage in 1586. Het verzuimen, het prijsgeven van de tweede dienst, zelfs door personen van boven de 55 jaar, moet ons aangrijpen. Jong en oud bepalen zelf hun eigen keus. Tijdens het gesprek wordt gezegd: Maar ik blijf geloven. Maar hoe lang? De Kerk is Gods rijke gave. De Kerk is 's Heeren werk-, spreek-, leidings- en verzekeringsplaats. De zondag is de roem der dagen. De Heere verblijdt, sterkt en troost, geeft moed, kracht en steun in onze tijd. De Kerk is onmisbaar. De zondag behoort prioriteit te hebben in het ambtelijke werk. Leeft de zondag voor ons, dan willen we jongeren en ouderen voor de betekenis, het doel van de kerkdiensten winnen. Bedenk wat Paulus deed op de sabbat. Bedenk ook dat Jezus preekte op de sabbat.

ds. M.C. Tanis

Zelfonderzoek

Teellinck schrijft dat een christen zichzelf heel goed moet onderzoeken voor hij tot het Avondmaal des Heeren komt. We lezen over dat zelfonderzoek in 1 Kor. 11:28 'maar de mens beproeve zichzelf, en ete also van het brood en drinke van de drinkbeker.' Het ware bruiloftskleed is nodig om op de juiste wijze aan te gaan aan het Heilig Avondmaal. Dit brengt met zich mee dat nagegaan dient te worden wat het ware avondmaalskleed is. Teellinck schrijft dat het bruiloftskleed bestaat uit zes delen. Een mens moet eerst en vooral een ware christen zijn voor hij ten Avondmaal mag komen. Het Avondmaal is immers ingesteld voor de ware gelovigen om hun ziel te voeden. De mens is van nature dood in zonden en misdaden. Een geestelijk dode heeft geen belang in voedsel voor de ziel. "Ieder weet immers dat voedsel voor levenden wordt bereid en niet voor doden." Het is ook niet voldoende om een waar christen te zijn. Het kan immers gebeuren dat ware christenen een tijdlang op een verkeerde manier het Avondmaal gebruiken. Daarom is ook voor hen zelfbeproeving nodig.

Het ware berouw

Iemand is geen waar christen als hij geen waar berouw heeft. Berouw, droefheid over de zonde en afkeer van het kwade zijn nodig om tot het Avondmaal te mogen komen. De bittere kruiden bij het Pascha wijzen heen naar de bittere kruiden van berouw en droefheid over de zonden. De zonden dienen verlaten te worden en er dient bekering tot God te zijn. Niet iedereen heeft evenveel verdriet over zijn zonden. Het is erg wanneer onnadenkende mensen er echt van overtuigd zijn dat zij berouw hebben, terwijl dat in werkelijkheid niet zo is. Hoe kun je weten dat je echt berouw hebt over je zonden? Als je niet alleen over bepaalde zonden berouw hebt, maar over alle zonden. Wie echt bekeerd is, is een vijand van alle zonden. We lezen in Psalm 119:110 'Ik heb mijn voeten geweid van alle kwade paden, opdat ik Uw woord zou onderhouden.'

Waarschuwing

Wie het ware berouw mist, moet gewaarschuwd worden. Hij kan en mag niet aangaan aan de tafel des Heeren. Teellinck schrijft "Die durft zijn zoete en smakelijke zonde als het ware onder de tong te houden." Velen willen best een bepaalde zonde laten, maar de zonde waar zij erg op gesteld zijn, willen ze aan de hand houden. "Die zonde hebben zij lief als hun rechteroog en heeft voor hen de waarde van de rechterhand." Een gierig mens wil strijden tegen alle zonden, behalve tegen zijn geldzucht. Een ander blijft verslaafd aan de drank of het dobbelspel. Maar zij bedriegen zichzelf. Het rechteroog moet uitgerukt worden en de hand moet afgehakt worden. Een man kan er toch geen genoegen mee nemen dat een overspelige



vrouw al haar minnaars aan de kant zet, behalve één op wie ze bijzonder gesteld is. Zo wil de Heere dat er gestreden wordt tegen alle zonden. Wie niet tegen alle zonden strijdt heeft geen bruiloftskleed aan. "Deze Bruidgom wil Zich niet op de mond laten kussen door hen die ook nog op een schandelijke manier de wereld kussen en liefhebben."

Aansporing

Ieder die wil aangaan aan het Heilig Avondmaal wekt Teellinck op om hart en leven nauwkeurig te onderzoeken. Hij spoort aan om na te gaan wat er in handel en wandel en in het hart niet in orde is. Hij verwijst daarbij naar de Israëlieten. Zij moesten voordat zij het paaslam aten eerst alle zuurdesem uit de huizen verwijderen. Zo moeten Gods kinderen alle zuurdesem van de zonde uitzuiveren en verwijderen. Teellinck noemt overdadigheid, lichtzinnigheid, hoogmoedig pronken met kleding en onderlinge ruzies. Velen laten zo'n voorbereiding geheel of gedeeltelijk na. Alles wat te verbeteren is in huis en hart dient verbeterd te worden. Maar hoe moet dat gebeuren?

Middel

"Dat middel is: denk aan de Heere Jezus Christus als u zich voorbereidt tot de tafel des Heeren. Houd de Heere Christus in gedachtenis; dat vraagt onze tekst van ons. Vergeet niet dat het uw zonden zijn geweest – als u althans een waar christen bent – die de Heere Christus in de dood hebben gebracht. De doornenkroon waarmee Hij werd gekroond, de spijkers waarmee Hij werd vastgenageld en de spies waarmee Hij werd doorstoken hebben de Heere Jezus niet zoveel pijn gedaan als juist uw zonden! Het waren niet alleen de doornen, de stokslagen en de spijkers, maar het was vooral de toorn van God tegen de zonden die Hem het meest heeft benauwd." In de hof van Gethsemane zweette Christus grote druppels bloed die op de aarde droppen. Hij werd geperst door de last van de zonden der Zijnen. Het bloed drong van alle kanten uit Zijn lichaam. Hieraan moet gedacht worden als u zich voorbereidt om naar het Heilig Avondmaal te gaan. Aan welke zonde wilt u nog vasthouden? Dronkenschap of een onverzoenlijke houding? Strijdt tegen alle zonden. Ook uw geliefkoosde zonde heeft Christus doorstoken. Breek ermee.

Ds. A. van Heteren

DE GOEDE SCHEPPING

Mijn artikel heeft te maken met de forum-artikelen van enige weken geleden in het RD. Twee bijdragen cirkelen rond het boek: En God zag dat het goed was. Mij hield vooral het artikel van Pieter Rouwendal bezig. Ik vroeg me af of de redactie hem had gevraagd om een bijdrage of dat deze regels door hem zelf zijn aangeboden. Dat laatste bleek het geval te zijn.



Eerst heeft de schrijver aangegeven dat de feiten van de evolutie volgens hem absoluut steekhoudend zijn. Mijn bezinning komt vooral neer op het volgende dat Rouwendal daarna schreef: "Dat noopt ons ook een andere weg in te slaan en de vraag te stellen of wij Gods Woord wel juist interpreteren, en in het verlengde daarvan of natuurwetenschappelijke theorieën misschien toch minder strijdig met de Bijbel blijken dan voorheen gedacht. Ook deze weg is volstrekt legitiem. Maar het is een weg waar velen huiverig voor zijn. Zij die haar eerder gingen, vervielen niet zelden tot relativisering van Gods Woord. Deze weg kent dus voetangels en klemmen". Rouwendal voelt met mij het bezwaar aan, maar hij pleit er desondanks voor om deze weg te gaan.

Men zou ook kunnen zeggen zoals anderen doen: we gaan nog eens kijken of we de "feiten" als gronden voor de evolutietheorie juist interpreteren. Maar integendeel, hij pleit voor een andere interpretatie van de Bijbel. Be-doelt hij dit als een poging om een andere hermeneutiek te accepteren, zodat Bijbel en evolutie "kloppen"?

Ik geef onmiddellijk toe, dat het stuk heel zorgvuldig geschreven en logisch doordacht is. Nu ja, logisch? Hij stelt als onomstotelijk gegeven dat Gods Woord en Zijn werken in de schepping niet met elkaar in strijd kunnen zijn. Dat lijkt me niet logisch. Het zou namelijk betekenen dat er geen plaats is voor wonderen. Als de natuurwet zegt dat water het laagste punt opzoekt, kan Israël niet door de Rode Zee getrokken zijn. Als de natuur zegt dat de dood absolute macht heeft, kan Jezus niet zijn opgestaan. Er zijn talloze voorbeelden waarin het boek van de natuur en dat van de Schrift lijken te strijden met elkaar. Dus Rouwendal gaat naar mijn mening toch over een wissel, als hij de bezinning wil richten op de Bijbel en niet op de evolutie.

Er zijn meer opmerkingen te maken. Maar het verband tussen Schriftuur en natuur is wel van een zeer voorna-me orde.

En dan ook dit: hij neemt aan dat de evolutielijnen onomstotelijk duidelijk zijn. Hij noemt het feiten. Daar denken ook wetenschappers verschillend over. Denk aan W. J. Ouweeneel, die blijk geeft van een deskundig inzicht. Het is dus misleidend als het artikel zo stellig spreekt over de feiten van de evolutie. Trouwens, de feiten van Rouwendal werden gelukkig door inzenders in het RD weerlegd. Op het gebied van de "wetenschap" werkt Rouwendal met een verkeerde beeldvorming. In de journalistiek noemt men dat fake- news.

Het blijft voor mijn verstand toch nog steeds fictief en onmogelijk dat een steen, die ik vandaag in het water gooi over een aantal miljoenen jaren veranderen zal in een zalm. Want daar komt het kort gezegd toch op neer. Ik voel best de vragen die Rouwendal bezighouden, maar ik kan niet anders dan mij houden aan het Woord. Mozes heeft gezegd: u hoeft er niet voor in de afgrond neer te dalen of in de hemel op te klimmen: nabij u is het Woord.

Waarmee ik dus wil aangeven dat de schrijver niet alleen een verkeerd beeld tekent van de feiten, maar, en dat is ernstiger, ook van het Schriftgezag. Hij noemt het legitiem om een andere leesmethode voor de Bijbel te ontwikkelen. Hoe kan het bestaan dat hij deze transformatie voorstaat, terwijl hij aangeeft dat velen op deze weg verdwaald zijn?

Ik kom nog even terug op de procedure die door de redactie gevolgd is rond dit artikel. Men werkt kennelijk met de stelling dat journalistiek ruimte moet geven aan alle mogelijke visies. Hoe dan ook: ons dagblad presenteert zonder commentaar een visie die anders om wil gaan met de Schrift. We kunnen bij herhaling zulke artikelen aantreffen. Het strijdt met de Gereformeerde Schriftbeschouwing. Kan dat?

Het zou mooi zijn als de redactie zou handelen zoals ook het onderwijs omgaat met de veelheid aan meningen. Wel inzicht geven in alles wat zich voordoet om ons heen, maar wel steeds met commentaar. Dus zo dat duidelijk is wat naar Gods Woord de waarheid is.

We moeten dus ook het RD kritisch lezen. Hiermee wil niet gezegd zijn dat er niet ook veel goeds geboden wordt. Ook inzake het onderhavige onderwerp werd ook de andere zijde zeker wel belicht. Maar mijn bezwaar geldt de tweezijdige belichting. Zeker als deze beide visies naast elkaar gesteld worden, zodat hier zoiets als een multiple choice geboden wordt. Nee dus, een confessioneel dagblad heeft normen en beginselen. Ik zie het RD niet als een Gereformeerde variant van de Volkskracht of de Telegraaf. Geen onderwerpen min of meer promoten die dubieus van inhoud zijn.

Ik ben met de redactie hierover wel in onderhandeling gegaan, zoals dat ook behoort. Ik doe dat lang niet altijd via een ingezonden stuk, omdat ik niet alles aan de grote klok wil hangen. Helaas is ook deze weg niet altijd zo begaanbaar.

Hier geldt de oude vraag: "Wat zal men dan antwoorden de boden des volks? Dus: hoe selecteren we de "feiten"? En wat zijn dan die feiten? Hoe gaan we om met gevaren van de Islam? Hoe onderkennen we wegvloeiende en verslapte theologie? Waar moet een keer duidelijk worden wat wel en wat niet naar Gods Woord is?

Het antwoord op de vraag van Jesaja luidt: "dat de Heere Sion gegrond heeft, opdat de bedrukten des volks daarin een toevlucht zouden hebben" (14:32). In dit antwoord hoort u de vaste waarheid voor alle tijden.

Ds. P. Roos

Mijn vragen, uw antwoorden (2)

De vraag die nog voor ons ligt en die ik u ter overweging en beantwoording heb voorgelegd is de vraag over de tollenaar Levi, die tijdens zijn tollenaarswerk door de Heere Jezus werd geroepen en die aan die roeping terstond gehoor gaf. Moet er niet wat zijn vooraf gegaan in het hart van Levi? Moet er niet eerst zondekennis zijn? Geen mens zal toch zomaar de Heere Jezus gaan volgen?



Op deze vraag heb ik heel mooie antwoorden gehad. Ik was daar heel blij mee en was er zelf nog weer door getroost. Hartelijk dank daarvoor. En ik geef de antwoorden maar gewoon door. Opdat het tot lering van meerderen mag zijn.

Iemand van onze lezers antwoordde: "Over Levi nagedacht. Hij zal zich niet gelukkig hebben gevoeld, hij werd genegeerd en veracht door zijn volk vanwege zijn werk voor de Romeinen. Maar Gods roeping is onwederstandelijk. Ook Paulus preekte terstond Christus. Daarna zal Levi aan zijn zonde verder ontdekt zijn geworden. Gezien zijn geschreven evangelie (het evangelie naar Mattheus), is hij toch van grote betekenis geworden in Gods Koninkrijk en nog voor ons in deze tijd". Ja, dat is waar: gelukkig heeft hij zich niet gevoeld, want een leven in de zonde geeft geen vrede, Jesaja 58:21.

Een andere lezeres zegt dat er misschien wel onbewust onrust bij Levi was, als een werk van de Heere, terwijl hij zich daar niet zo bewust van was. Mooi vind ik wat u schreef: "Ik vind het zo troostrijk dat de Heere altijd de Eerste is, dat het niet van mij afhangt, want dan kon het nooit meer goed komen tussen Hem en mij. Maar nu mag mijn hoop op Hem zijn, halleluja!"

Inderdaad gaat alles van God uit. Wie dat belijdt zegt daarmee immers dat er van hemzelf geen enkele verwachting is. Het geeft wel hoop op God!

De volgende reactie, afkomstig uit Ommen, is ook heel mooi en treffend. Ik laat u mee lezen: "Levi werd door de Heere Jezus geroepen als zondaar. Hij lag midden in de dood. Niets in hem vroeg naar de Heere. Maar de Heere vroeg naar Levi, toen Hij zei: Volg Mij. Toen Hij dat zei werd terstond de liefde bij God vandaan in zijn hart uitgestort. Er kwam bekering, want hij stond op en keerde zich naar de Heere Jezus. Hij liet alles achter, zijn werk, geld en alles wat hem voorheen lief was. Maar op Jezus' Woord ging hij Hem volgen. Hoe dat kwam? Jezus spreekt altijd krachtadig als Machthebbende. Dat begon al in de schepping: Er zij licht! En er was licht! Zoals het ging in de schepping, zo gaat het ook in de herschepping. Het is het Woord dat door de Heilige Geest vrucht gaat dragen: Ik wil, en zij zullen. Geen enkele grond of voorwaarde in Levi. Wij willen als grond aanbrengen: onrust, zondekennis, enzovoort. Maar de ene, ware grond is de Heere Jezus Zelf".

Een bijzonder duidelijk antwoord, waar we gerust amen op mogen zeggen.

Ook met het antwoord uit het hoge noorden kunnen we van harte instemmen. Ik zal het vanwege de lengte wat inkorten, eigen woorden gebruiken, maar ook citeren. Op veel plaatsen wordt de tollenaar in een adem genoemd met zondaren. Ze waren vaak corrupt en heulden met de vijand. "Het was geen reclame als iemand tollenaar was, zegt Mattheus zelf. Ik was die tollenaar: Mij in de kuil gezonken, mij heeft Hij hulp geschonken. Levi hoort de roepstem en breekt met zijn duistere praktijken en volgt van de ene op de andere dag de Heere Jezus. Hoe dat komt? Volgens Spurgeon zijn twee woorden genoeg: Volg Mij, om een mens in te winnen voor Hem. Woorden die door de kracht van de Heilige Geest het hart raken. De machtsroep van Jezus trekt Levi uit zijn zondig bestaan".

Onze geachte lezer gaat verder in op het wel gemaakte onderscheid tussen inwendige en uitwendige roeping. De Heere bereikt het hart en daarvoor komt Hem alle eer toe. Maar als het niet verder komt dan het oor is dat enkel schuld aan onze kant. Nog iets uit de brief: "Een blik van Jezus ontwapent Levi geheel. Wat vaders vermaan niet vermocht, waarvan de verachting van het publiek hem niet weerhouden heeft, waarvan de kerkelijke tucht hem niet afgehouden heeft, dat doet die ene blik van Jezus alleen. Die ogen doen geweld, doen wonderen".

Tenslotte het volgende citaat: "Wat gaat alles eenvoudig toe. Levi wordt genodigd de Heere Jezus te volgen. Dat is de Tweede Persoon uit het Goddelijk Wezen. Wij hebben daar zo onze dogmatiek voor: eerst krijgt men te doen met God en wordt zondaar en dan leert men Christus kennen. Dat mag allemaal zo wezen, maar hier geschiedt dit niet. Wij moeten God in het werk der bekering maar geen wetten stellen. Hij krijgt terstond Jezus te zien op de eerste dag van zijn bekering. En hij mag Hem volgen. Geloof maar gerust dat Levi wel alles geleerd heeft wat tot zaligheid nodig is. Bij Jezus is Levi in goede handen. Hij komt bij Jezus op school om van Hem alles te leren".

Ten slotte: de originele vraagstellers hebben wat langer op hun antwoord moeten wachten. Het ging dit keer via een omweg. Maar ik hoop wel tot tevredenheid! Met een hartelijke groet van

ds. K. Hoefnagel

Justinus Martyr, verdediger en uitlegger (6)



De vorige keer hebben we iets gezien van de manier waarop Justinus Martyr het Oude Testament uitlegde. We zagen hoe hij in het Oude Testament allerlei 'vooraafbeeldingen' of 'typen' van het kruis van Christus aanwees. In dat verband noemde hij bijvoorbeeld de koperen slang (Numeri 21: 8-9 en Johannes 3: 14-15), maar ook de bidende Mozes met uitgestrekte armen (Exodus 17: 9-12).

Daarmee heeft Justinus een eerste antwoord gegeven op de vraag van Trypho. Deze joodse vluchteling stelde namelijk de vraag, waar in het Oude Testament staat dat de Christus gekruisigd zal worden.

Profeten en Psalmen

Justinus is echter nog niet uitgesproken. Er zijn nog zoveel Schriftplaatsen méér te noemen. Over het kruis van Christus is niet alleen geschreven in *'de Wet van Mozes'*, maar ook *'in de Profeten en Psalmen'* (zie Lukas 24: 44).

Als het gaat om de profeten, wijst Justinus bijvoorbeeld op de bekende woorden van Jesaja 65: 2: *'Ik heb Mijn handen uitgebreid, de ganse dag, tot een wederstrevig volk, die wandelen op een weg die niet goed is, naar hun eigen gedachten'*. Justinus ziet in deze tekst opnieuw een verwijzing naar het kruis van Christus: *'En door Jesaja is eveneens over deze Jezus gezegd, op welke manier Hij zou sterven'* (Dialogoog, 97.2).

Daarna laat Justinus een uitvoerige bespreking van Psalm 22 volgen. Hij is er naar eigen zeggen van overtuigd, dat deze *'hele psalm met het oog op Christus gesproken is'* (Dialogoog, 99.1). Allerlei momenten uit de lijdensgeschiedenis worden erin voorzgd. Als Justinus dat probeert te bewijzen, bespreekt hij Psalm 22 vers-voor-vers, en brengt hij de inhoud in verband met verschillende momenten uit de lijdensgeschiedenis.

Vlucht naar Egypte

Een verrassend moment dat hij noemt, is de vlucht naar Egypte. Ook die

vlucht hoort inderdaad bij het lijden van de Heere Jezus. Al heel vroeg strekken de moordenaarshanden van Herodes zich naar het Kind van Bethlehem uit en valt de schaduw van het kruis over de kribbe. Het zijn bijzonder de verzen 10-11 van Psalm 22, die Justinus met de vlucht naar Egypte in verband brengt: *'Gij zijt het immers, Die mij uit de buik hebt uitgetogen; Die mij hebt doen vertrouwen, zijnde aan mijner moeders borsten. Op U ben ik geworpen van de baarmoeder af; van de buik mijner moeder aan zijt Gij mijn God'* (Dialogoog, 102.2). We moeten deze woorden (Justinus volgt overigens een iets andere vertaling) dus lezen als de uitspraak van een lijdende en naar Egypte gevluchte Christus!

Een ander moment op de lijdensweg dat Justinus in Psalm 22 terugvindt, is de intense gebedsworsteling van Christus in Gethsémané. Justinus ziet die gebedsworsteling vooral aangeduid in Psalm 22: 2b-3, waar gezegd wordt dat God *'verre is van Mijn verlossing, van de woorden Mijns brullens'*, en waar gebeden wordt: *'Mijn God, ik roep des daags, maar Gij antwoordt niet; en des nachts, en ik heb geen stilte'*.

Ook Psalm 22: 15 wijst volgens Justinus heen naar Gethsémané: *'Ik ben uitgestort als water, en al mijn beenderen hebben zich vaneengescheiden; mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden mijns ingewands'*.

Gekruisigde Christus

Andere momenten in de lijdensgeschiedenis die Justinus terugvindt in Psalm 22, zijn het zwijgen van Christus tegenover Pilatus en de confrontatie met Herodes. Justinus ziet deze gebeurtenissen voorzgd in vers 14b en in vers 16a.

Maar vooral is Psalm 22 volgens Justinus de Psalm van het kruis van Christus: *'En met weer andere woorden heeft David met het oog op het lijden en het kruis in gelijkenis op verborgen wijze in de eenentwintigste [bedoeld wordt Psalm 22; Justinus volgt de Septuaginta, die qua indeling en tekst soms afwijkt. AJTR]*

psalm zo geschreven: 'zij hebben Mijn handen en Mijn voeten doorgraven. Al Mijn beenderen hebben zij geteld; zij hebben het aanschouwd, zij hebben op Mij gezien. Zij hebben Mijn klederen onder zich gedeeld, en wierpen het lot over Mijn gewaad'. Want toen zij Hem kruisigden, doorgroeven zij Zijn handen en voeten door er nagelen in te hechten. En die Hem gekruisigd hadden, verdeelden Zijn klederen onder elkaar' (Dialogoog, 97.3).

Opgestane Christus

Verderop maakt Justinus nog duidelijk, dat Psalm 22: 23-24 vervuld is toen Christus na Zijn opstanding aan Zijn discipelen verscheen. Volgens hem ontmoeten we in Psalm 22 dus niet alleen de lijdende en stervende Zaligmaar, maar ook de opgestane Christus!

Het moet worden toegegeven: Soms doet de uitleg van Justinus gekunsteld aan. We zullen hem niet in alle bijzonderheden van zijn exegetische kunnen volgen. Meer dan bij hem is er in onze tijd aandacht voor de historische achtergrond van de Psalmen. Enerzijds is dat terecht.

Anderzijds lijkt in onze tijd het besef dat ook de Psalmen van Christus zijn en van Hém getuigen, soms wel heel mager aanwezig. En zou juist een gebrek aan besef dat ook de Psalmen van Christus getuigen, niet kunnen leiden tot de vraag naar de invoering van allerlei liederenbundels in de eredienst? Van Justinus en andere kerkvaders – ik denk ook aan Augustinus' *Uiteenzettingen over de Psalmen* – leren we, hoe Christus ook in de Psalmen te vinden is!

Ds. A.J.T. Ruis

BOEKBESPREKINGEN



Alexander Whyte e.a., De schrijffkring rond Samuël Rutherford, gebonden, 219 blz., € 18,95, Uitgeverij om Sions Wil, ISBN 978 94 6335 056 3.

In dit boek zijn vierentwintig lezingen opgenomen over de personen aan wie Rutherford brieven heeft geschreven. De lezingen werden in 1909 gehouden. De auteur leefde van 1836-1921. Hij

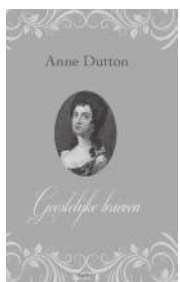
was predikant van de Free Church of Schotland. In 1909 werd hij professor Nieuwe Testament in het New College in Edinburg. Het boek begint met het schetsen van het leven en de arbeid van Rutherford. Vervolgens werpt het boek licht op de personen aan wie en de tijd waarin Rutherford schreef. De auteur vraagt het eigen leven te leggen naast het leven van Rutherford en de briefontvangers en naast hun bevindingen.



Prof. dr. W. van Vlastuin, dr. P. de Vries en dr. R. van Kooten, Reformatie toen en nu, Over rechtvaardiging, Schriftgezag en vreemdelingschap, paperback, 108 blz., € 12,50, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, Labarum academic, ISBN 9789087180843.

Deze uitgave bevat drie lezingen die het Hersteld Hervormd Seminarium te

Amsterdam najaar 2017 organiseerde in samenwerking met Driestar Educatief (Gouda). Dr. P. de Vries schrijft terecht over de realiteit van de zondeval en Adam als de eerste mens (blz. 73- 75). Dit tegenover de evolutie. Ook schrijft hij over de man- vrouw verhouding en het huwelijk: "De Bijbel laat ons zien dat het huwelijk tussen één man en één vrouw een scheppingsorde is" (blz. 75). Dr. P. de Vries kiest positie tegen de moderne zienswijze dat homoseksuele relaties van liefde en trouw geaccepteerd moeten worden (blz. 78). Ook de realiteit van de eeuwige straf stelt hij terecht aan de orde (blz. 78 en 79).



Anne Dutton, Geestelijke brieven, gebonden, 234 blz., € 19,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 94 0290 5120.

De brieven zijn vertaald door Thera Tanis- Baars. De schrijfster van de brieven leefde van 1692- 1765.

Zij schreef aan vele christenen en

voorgangers. Voorafgaand aan de brieven is een korte levensbeschrijving opgenomen. De brieven bevatten geestelijk onderwijs aan bekeerden en onbekeerden. Om u een indruk te geven citeren wij wat we lezen

op blz. 23 "U moet vaak door het vergrootglas van een gekruisigde Christus naar de zonde kijken. Dat zal u leren om de zonde te haten en u ertegen te wapenen. Breng de zonde door het geloof aan de voet van het kruis van Christus en zie of er genoeg verdienste is in het bloed van uw gekruisigde Zaligmaker om het vlees met zijn hartstochten en begeerten te kruisigen. Wanneer uw hart geneigd is om het kwade te doen, denk dan telkens: Wat heeft mijn lieve Heere eens voor mijn zonden moeten verdragen? Kan ik datgene wat voor Hem zo walgelijk en weerzinwekkend was, liefhebben? Kan ik plezier hebben in datgene wat Zijn bittere beker heeft gevuld? Kan ik de zonde bij de hand nemen en daarmee als het ware een zwaard opnemen en mijn Heere opnieuw verwonden en doorsteken? Heb ik Hem dan nog niet genoeg doorstoken? Hij is gestorven om mij te kunnen kronen, zou ik dan alleen tevreden kunnen zijn als ik door mijn zonde de kroon van Zijn hoofd afruk? Ik smeed u om dit te overdenken, ja, in de Naam van de Heere beveel ik u om uzelf deze vragen te stellen wanneer het uur van verzoeking komt."



Bart Bolier, Kersten in kleur, Voorganger, verbinder, vernieuwer, paperback, 219 blz., € 15,50, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 94 0290 5137.

De auteur tekent in dit boek de belangrijkste aspecten van de persoon en het werk van ds. G.H. Kersten.

Op verzoek van de uitgever heeft hij een makkelijk te lezen boek geschreven opdat ook jongvolwassenen de inhoud tot zich kunnen nemen. Ds. Kersten was kerkelijk en politiek van betekenis: Hij was de stuwende kracht achter het ontstaan van de Gereformeerde Gemeenten in 1907 en medeoprichter van de SGP, de partij die hij in de Tweede Kamer heeft vertegenwoordigd.



Ds. P. Vernooij e.a., Onder de aandacht, Pastoraat aan mensen met een beperking, paperback, 128 blz., € 10,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 0898.

Predikanten uit verschillende kerken hebben aan dit boek hun medewerking verleend: ds. C.J. Droger, ds. J. Joppe, ds. D.W. Tuinier, ds. P. Vernooij en ds.

G.H. Vlijm. Het boek behandelt de actuele stand van zaken rond mensen met een beperking, de aanwijzingen die de Schrift geeft, de opdracht van de christelijke gemeente en de concrete omgang met mensen met

diverse beperkingen. Dit boek biedt veel goeds voor ambtsdragers en gemeenteleden die betrokken zijn op de pastorale zorg voor mensen met een beperking. Ook zij die werkzaam zijn in de gehandicaptenzorg kunnen er hun winst mee doen.

John Pollock, Hudson Taylor en Maria, Een huwelijk dat in de hemel gesloten is, gebonden, 265 blz., € 17,95, Uitgeverij om Sions Wil, ISBN 978 94 6335 038 9. Hudson Taylor leefde van 1832- 1905. In 1853 ging hij naar China om zendingswerk te verrichten. In 1860 moest hij terugkeren vanwege een gebroken gezondheid. Taylor berekende dat er elk uur 1000 Chinezen stierven en in het eeuwige verderf kwamen omdat niemand hen het Evangelie had verkondigd. Hij was oprichter van het zendingsgenootschap China Inland Mission. Taylors' Godvrezende vrouw is hem daarbij tot grote steun geweest. Zoals Maarten Luther niet buiten zijn vrouw Kätthe kon, kon Hudson Taylor niet buiten zijn vrouw Mary. Wie zich wil verdiepen in het zendingswerk van Taylor in China en de betekenis van zijn vrouw daarin, kan uitstekend in dit boek terecht.



L.F. Groenendijk, G.C. den Hertog en B. Wallet, Wat zal er van dit kind worden? Paperback, 95 blz., € 11,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 0454.

De ondertitel luidt: Tabula rasa (onbeschreven blad- AvH) als pedagogisch ijkpunt. De vraag wordt

onder ogen gezien of het kind als een onbeschreven blad papier op de wereld komt of als een persoon die onbekwaam is tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Iets uit de bijdrage van B. Wallet wil ik weergeven. In het jodendom wordt het kind vanaf het vierde levensjaar ingewijd in de wereld van de Tora en beschouwd als een zuivere vrucht, toegewijd aan heilige dienst van God. De Joodse visie op het kind heeft een optimistisch karakter. Het wordt geboren binnen de verbondsgemeenschap en heeft van God alles meegekregen om een vroom, godvruchtig leven te leiden. Tegelijk wordt wel geleerd dat het kind niet alleen een neiging heeft ten goede, maar ook ten kwade. Die neiging tot het kwade moet omgebogen worden.



Dr. M.J. Kater, Bij welk team hoor jij? Paperback, 90 blz., € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 1260.

Dit boekje geeft praktische aanwijzingen en tips hoe om te gaan met niet-christelijke collega's bij stage lopen of in een eerste baan. Op blz. 55 schrijft

de auteur dat de zogenaamde 'fijnafstemming' in de natuur, die ervoor zorgt dat leven op aarde mogelijk is, een heenwijzing is naar de Schepper.



Ds. G. Clements, ds. J.J. van Ekeveld en ds. P. Mulder (red.), Het onwankelbare verbond, Een dogmatische verkenning, deel 1 uit de semper reformanda reeks, gebonden, 376 blz., € 29,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 94 0290 6561.

Het is de bedoeling dat in de reeks semper reformanda, wat betekent dat

een gereformeerde kerk steeds weer gereformeerd moet worden, verschillende actuele theologische onderwerpen worden behandeld. De reeks wil staan in de lijn van Reformatie en Nadere Reformatie. In het boek dat we nu bespreken, treffen we een schat aan gegevens aan over het genadeverbond. Zeven predikanten uit de Gereformeerde Gemeenten hebben eraan meegewerkt. De volgende zaken worden behandeld: Het verbond in het Oude Testament, het verbond in het Nieuwe Testament, het verbond in de eeuw van de Reformatie, het verbond in de negentiende en twintigste eeuw, het verbond in de moderne theologie, het wezen van het genadeverbond en de bediening van het verbond. Er wordt geschreven over de standpunten van ds. R. Kok en dr. C. Steenblok. Er wordt ook aandacht gegeven aan de leeruitspraken van de Gereformeerde Gemeenten uit 1931. Ook de opvatting van prof. Van Genderen wordt besproken en weersproken.

Dr. A. van Harten- Tip, De Dordtse Kerkorde 1619, Ontwikkeling, context en theologie, gebonden, 444 blz., € 32,50, Kokboekencentrum Academic, Utrecht, ISBN 978 90 2439 5667 9.

De Dordtse Synode heeft in 1619 een kerkorde opgesteld voor de gehele Gereformeerde Kerk in de Nederlanden: De Dordtse Kerkorde. Nog steeds vormt die kerkorde de basis voor veel kerkorden in diverse kerken. In 2018 is de auteur gepromoveerd op dit onderwerp. Het boek bespreekt de context waarin de kerkorde werd opgesteld en de theologie die eraan ten grondslag ligt. Onderlinge relaties tussen afgevaardigden komen aan de orde. De Dordtse Kerkorde wordt vergeleken met andere kerkordes uit die tijd. Ook wordt de DKO vergeleken met de gereformeerde belijdenisgeschriften. Conclusie is dat de Kerkorde geworteld is in de gereformeerde belijdenis. Wie zich in de DKO wil verdiepen moet zeker dit boek raadplegen. De slotconclusie in dit boek is dat de Dordtse Kerkorde 1619 een 'format van formaat' is – niet meer en niet minder. Dit betekent dat de DKO in andere situaties dan toen als voorbeeld gebruikt kan worden.



VAN STAVEREN

begravenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

Van de redactie

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 21 november 2019. Kopij graag binnen donderdag 7 november 2019.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

UITNODIGING

D.v. vrijdag 29 nov. 2019
Geref. Gemeente Veenendaal

Vijftien Morgen 51

Inloop 19.00 uur Aanvang 19.30 uur

Begravenisonderneming de Jongh

*Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begravenissen*

Hardinxveld-Giessendam
0184 - 61 11 54

Dordrecht e.o.
078 - 641 27 40

Waardenburg
0418 - 65 20 39

**Dag en nacht
persoonlijk
bereikbaar.**



H. de Jongh



D.D.E. Meliëste



M.K. Ligthart



A.J. van Lieburg

www.begravenisondernemingdejongh.nl

Samen verder met verlies

Spreker: Evelyne Sinke-Provily (psycholoog)

Reformatische vereniging
voor ouders bij wie tijdens
de zwangerschap of kort na
de geboorte kind(eren)
zijn overleden



**In de knop
gebroken**

www.indeknopgebroken.nl tel: 06-49 49 94 99

Steun het evangelisatiewerk in Gent

en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen twee dagen thuis.

Email: webwinkel@evangelischcentrum.be

Telefoon (0032)92230560

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting
Bewaar het Pand.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,

Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kievit

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978

E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116

E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.

Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 27,50,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 30,- per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

Contactadres Canada:

D. Kleinjan Tel. 905-627-8556 mail: bewaarhetpand@hotmail.com

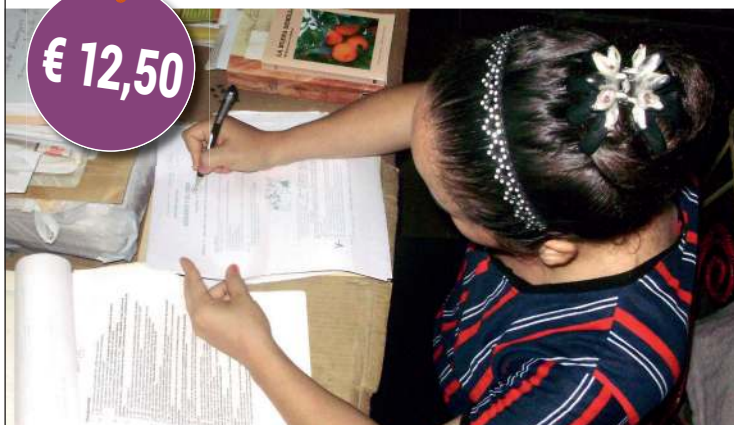
Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.

Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

Hoeveel Cubanen gunt u een Bijbelcursus?



€ 12,50



NL65 RABO 0301 9573 63 o.v.v. Najaarsactie

"Nu u mij door de cursussen meer hebt laten begrijpen van Gods Woord en ik ook veel meer in de Bijbel ben gaan lezen, zie ik dat de Heere alles goed maakte, maar dat wij alles verknoeid hebben. Gods Woord is nu mijn hulp in alles."

www.sez.st/najaarsactie



De Raad van Toezicht van de Stichting voor Onderwijs op
Reformatorische Grondslag te Amersfoort zoekt een:

Lid College van Bestuur

Naast aantoonbare bestuurlijke competenties vragen we
onder meer:

- Ruime bestuurlijke ervaring in een complexe, mensgerichte organisatie;
- Brede kennis van en inzicht in maatschappelijke ontwikkelingen en politiek-bestuurlijke processen;
- Aantoonbare affiniteit met het onderwijs en een hart voor jongeren (ervaring binnen het voortgezet onderwijs is een pre).

Een aanvullend informatiepakket is te verkrijgen bij het
secretariaat van de Raad van Toezicht via secretariaatrvts@sorg.nl.
Solliciteren kan tot Deo volente 23 november 2019.

Meer informatie?

hoornbeek.nl/werken-bij of vanlodenstein.nl/vacatures

Mooi vakantie-appartement
in Hoog Sauerland.
www.huizesolagratia.net



De Verrassing
Bungalowpark

Welkom
terug op
ons park!

Al 60 jaar
verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06



Winter
campagne
2019/2020

Geef Jolena hoop de aankomende koude wintermaanden...

Voor € 12 per maand zorgt u ervoor dat
Jolena in de koude wintermaanden
dagelijks een warme maaltijd en
onderwijs krijgt.

Doneer nu op
komoverenhelp.nl



of scan de QR-code

